

ВИРТУАЛ ОРЧИН ДАХЬ ПАРЛАМЕНТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА, АНХААРАХ АСУУДЛУУД

(Мэдээлэл, лавлагаа)

Д.Халиун, Р.Нургүл

АГУУЛГА

МЭДЭЭЛЭЛ, ЛАВЛАГААНЫ ТОЙМ

ВИРТУАЛ ОРЧИН ДАХЬ ПАРЛАМЕНТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА, АНХААРАХ АСУУДЛУУД

1. Парламентын гишүүдэд тулгарч буй асуудлууд
2. Парламентын ажилтнуудын анхаарах асуудлууд

МЭДЭЭЛЭЛ, ЛАВЛАГААНЫ ТОЙМ

Судалгаанд дэлхий даяар тархаад буй цар тахлын үед улс орнуудын парламент болон парламентын ажлын алба үйл ажиллагаагаа тасралтгүй явуулахын тулд виртуал орчинд хэрхэн ажиллах, шинэ нөхцөл байдалд дасан зохицох болон түүнтэй холбоотой үүсэж болзошгүй асуудлууд, тэдгээрийг хэрхэн зохицуулах талаар The Asia Foundation болон Global Partners Governance байгууллагуудын гаргасан зөвлөмж, мэдээллийг орчуулан хүргэж байна.

Энэхүү мэдээлэл, лавлагаа нь **“Парламентын гишүүдэд тулгарч буй асуудлууд”** болон **“Парламентын ажилтнуудын анхаарах асуудлууд”** гэсэн 2 сэдэвтэй байна.

Эхний сэдвийн хүрээнд виртуал парламентын гол зарчмууд; виртуал орчин дахь парламентын хэрэгжүүлэх хамгийн чухал чиг үүргүүд; виртуал хуралдааныг зохион байгуулах зөвшөөрөл, шийдвэр гаргах талаар; цаг үеийн нөхцөл байдалтай уялдуулан парламентын эрх мэдлийг цөөн тооны гишүүдийн төлөөлөлд шилжүүлэх тохиолдолд хэрхэн ажиллах; парламентын виртуал хуралдааныг үр дүнтэй явуулахад шаардлагатай нөөц, боломж; гишүүд тойрогтоо хэрхэн үр дүнтэй ажиллах; виртуал парламентын ажлыг олон нийт болон хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр мэдээлэхтэй холбогдох зөвлөмж, мэдээллийн талаар дурдсан.

Харин 2 дахь сэдэв нь виртуал орчинд парламентын ажилтнуудын баримтлах гол зарчмууд; виртуал парламентын шинэ процесс, процедур; парламентын гишүүд болон тэдгээрийн ажилтнуудад үзүүлэх зөвлөгөө, дэмжлэг; парламентын ажилтнуудын үр дүнтэй ажиллах боломжийг хэрхэн бүрдүүлэх; байгууллагын соёл ба харилцан дэмжлэг үзүүлэх тогтолцоо; дотоод болон гадаад харилцаа холбооны талаарх зөвлөмж, мэдээллийг агуулсан байна.

ВИРТУАЛ ОРЧИН ДАХЬ ПАРЛАМЕНТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА, АНХААРАХ АСУУДЛУУД

Албан бус орчуулга

1.ПАРЛАМЕНТЫН ГИШҮҮДЭД ТУЛГАРЧ БУЙ АСУУДЛУУД

Ковид-19 цар тахлын тархалттай холбоотой улс орнуудын парламент виртуал хуралдааныг нэвтрүүлж байна. Энэхүү товч тойм нь парламентын хуралдааныг виртуал хэлбэрээр хэрхэн явуулах болон парламентын гишүүдийн анхаарах гол асуудлын талаар мэдээлэл өгөх юм.

Виртуал парламентын гол зарчим

Хэдийгээр хуралдааны үйл явц болон дэгийн журам уламжлалт хэлбэрээс өөр байх боловч парламентын үйл ажиллагааны үндсэн зарчим хадгалагдах ёстой. Үүнд:

- **Хариуцлагатай байх:** Энэхүү хямралын үед гүйцэтгэх засаглалын болон бусад төрийн байгууллагуудад хариуцлага тооцох үр дүнтэй аргыг тодорхойлох;
- **Хамааралтай байх:** Парламент олон нийтэд хандаж үг хэлэх гол үүргээ хэрэгжүүлэх боломжоор хангагдах;
- **Шударга ёсыг баримтлах:** Виртуал хуралдааны үеэр парламент дахь цөөнхийн эрхийг хүндэтгэх;
- **Ил тод байдал:** Иргэдэд парламент дахь төлөөлөлтэйгөө хувиараа болон бүлгээрээ харилцах боломж бүрдүүлэх;
- **Үр ашигтай байдал:** Хамгийн сайн үр дүнтэй үйл ажиллагаа, туршлагыг бий болгох зэрэг болно.

Парламентын хэрэгжүүлэх хамгийн чухал чиг үүрэг

Парламентын хуралдааныг виртуал хэлбэрээр явуулах нь төвөгтэй байх бөгөөд ихэнх орны парламент хамгийн чухал, тулгамдсан асуудлаа эхний ээлжинд авч үзэж байна. Парламент бүрийн хувьд хямралтай тэмцэх арга хэлбэр ялгаатай бөгөөд энэ нь одоо байгаа нөөц, чадавх, дотоодын улс төрийн давуу байдал зэргээр тодорхойлогдох боловч төлөөлөх, хууль тогтоох, хянан шалгах 3 үндсэн чиг үүргийг онцгойлон анхаарна.

- **Шилжилтийн хугацаа.** Парламент хязгаарлагдмал нөхцөлд ажиллаж байгаа энэ үед ажлын шинэ горим, арга барилд шилжихэд тодорхой хугацаа буюу шилжилтийн хугацаа хэрэгтэй.
- **Хамтдаа шийдэх.** Парламентын гишүүд энэхүү хямралын үед ямар арга хэмжээ авахаа хамтдаа шийдэх хэрэгтэй.
- **Виртуал орчин.** Хуралдааныг виртуал хэлбэрээр явуулахад уламжлалт хэлбэрээр явагддаг байсан үйл явцыг виртуал орчинд тохируулж зохицуулах хэрэгтэй.
- **Хяналтыг үе шаттайгаар үйл ажиллагаагаа өргөжүүлэх замаар зохион байгуулах ёстой.**

Виртуал хуралдааныг зохион байгуулах зөвшөөрөл олгож, шийдвэр гаргах

Парламентын хуралдааныг виртуал хэлбэрээр явуулах янз бүрийн логистик шийдвэрүүд байхаас гадна улс төрийн нөлөөлөл ч байна.

- Спикер, Товчоо эсхүл, Удирдлагын хороо хуралдааныг виртуал хэлбэрээр зохион байгуулах шийдвэрийг гаргаж, нарийвчилсан зохицуулалт хийж болно.
- Парламентын гишүүд тэр дундаа цөөнхийн гишүүдтэй зөвлөлдөх шаардлага болон эрхийн хэм хэмжээ тодорхой байх хэрэгтэй.
- Шийдвэрийг парламент бүрэн бүрэлдэхүүнээрээ гаргах, эсхүл түр хугацаанд хэрэгжээд дуусах зохицуулалт байж болно.

Парламентын эрх мэдлийг цөөн тооны гишүүдийн төлөөлөлд шилжүүлэх

Практикт парламентын хуралдааныг виртуал хэлбэрээр явуулахад цөөн тооны гишүүн оролцуулах нь илүү хялбар байдаг.

- **Сонгож оролцуулах.** Энэ тохиолдолд гишүүдээ сонгож оролцуулах шалгуурыг тодорхойлох нь чухал бөгөөд цөөнхийн эрх, жендэрийн тэнцвэрийг хангах хэрэгтэй.
- **Холимог загвар.** Зарим гишүүд биечлэн, зарим нь виртуал хэлбэрээр оролцох бөгөөд энэ тохиолдолд биечлэн оролцоогүй байдал сул тал болохгүй байхыг анхаарах нь чухал юм.
- **Тусгай хороо байгуулах.** Шинэ хороо байгуулах бөгөөд түүний эрх хэмжээг тодорхой тогтоох нь чухал юм. Одоо байгаа хороодын үйл ажиллагаатай давхцахгүй, мөн тэдний үйл ажиллагаанд саад болохгүй байхад анхаарах хэрэгтэй.

Парламентын виртуал хуралдааныг үр дүнтэй явуулахад шаардлагатай нөөц боломж

Зайнаас ажиллах нь шинэ технологийг ашиглаж сурахаас гадна зайнаас ажиллах, харилцах шинэлэг үйл ажиллагаа болон дэг журмыг хөгжүүлж байна.

- **Шаардлагатай техник хэрэгсэл, сургалт.** Парламентын гишүүдийг гэр, оффис дээрээ виртуал хуралдаанд оролцоход шаардагдах техник хэрэгслээр хангах, мөн сургалт явуулах шаардлагатай болно. Үүнд шинэ ажилтан авах, одоо байгаа ажилтныг сургах зэрэг багтана.
- **Шинэ технологи.** Шинэ технологийг нэвтрүүлэхдээ хэрэглэхэд хялбар байх, өртөг зардал, аюулгүй байдал зэрэг олон шалгуур тавигдана.
- **Онлайн харилцааны төлөв байдал.** Зайнаас ажиллах нь онлайн хэлбэрт зохицсон харилцааны шинэ төлөв байдлыг бий болгоно. Виртуал хуралдааны протокол хөтлөх нь уламжлалт хуралдааныхаас ялгаатай тул шинэ удирдамж гаргах хэрэгтэй. Энэ нь Парламентын удирдлага, мөн хэлэлцүүлэг болон байнгын хороодын хуралдааныг удирдан явуулах даргалагчид гишүүдийн оролцоог тэгш зохистой хангахад ач холбогдолтой байна.
- **Хамт олны (бүлгийн) санал бодол.** Хамт олны санал бодлыг дэмжих нь чухал. Нам, фракц бүлгүүд нь бүлгийн хурал зохион байгуулахыг хүсч болох тул парламентын гишүүдэд намаараа болон хувиараа харилцах албан бус орон зай (тухайлбал, виртуал кафе) хэрэг болно.
- **Олон улсын туршлага солилцох.** Улс орнуудын технологийн шинэчлэлийг судлахаас гадна практикт хэрэглэх боломж, өөрчлөлт шинэчлэлтийн талаар судлах хэрэгтэй.

Парламентын гишүүд тойрогтоо хэрхэн үр дүнтэй ажиллах вэ

Энэхүү хямралын үед иргэд тулгарч буй бэрхшээлийг даван туулахад гишүүдээс тусламж хүсч байгаа тул гишүүдийн тойрогтоо ажиллах ажил нэмэгдэх хандлагатай байна.

- Иргэдийн онлайн харилцаа холбооны хэрэгслийн хүртээмж, мэдлэгээс хамаарч гишүүд тойрогтоо биечлэн уулзах уулзалтыг өөр хэлбэрээр зохион байгуулах янз бүрийн хувилбарууд байна. Ихэнх парламентын гишүүд орон нутгийн сошиал медиа бүлгүүдтэй идэвхтэй хамтран ажиллаж байна.
- Парламентын нэмэлт эх үүсвэр болон зөвлөмж нь парламентын гишүүн болон түүний ажилтнууд өөрсдийн санал хүсэлтийг харгалзан тойргийнхоо эрэлт хэрэгцээнд нийцүүлэн зохицуулах боломжийг олгоно.

Виртуал парламентын ажлыг олон нийтэд болон хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр хэрхэн мэдээлэх

Иргэд онлайн хуралдааныг үзэх боломжтой боловч шууд оролцох боломж улам хүндрэх магадлалтай. Парламентын гишүүд болон хэвлэл мэдээллийн хэрэгслийн харилцаа ч өөрчлөгдөж магадгүй. Жишээлбэл, сэтгүүлчид улс төрчидтэй бодит амьдрал дээр ярилцахаас илүүтэйгээр нийгмийн сүлжээ дэх мэдээллийг эх сурвалжаа болгох хандлага нэмэгдэнэ.

- **Дотоод харилцаа холбоог зохицуулах төлөвлөгөө** нь гарч буй ахиц дэвшлийг мэдээлэх, үйл ажиллагаатай танилцах боломжийг парламентын гишүүдэд олгоно. Виртуал хуралдааны **өртөгтэй** холбоотой мэдээллийг иргэдэд өгөх нь чухал ач холбогдолтой юм.
- Улс төрчдийн хувьд нийгмийн сүлжээг хэдийнээ ашиглаад эхэлсэн бөгөөд энэ нь заримдаа тэднийг доромжлох, **ёс зүйгүй харьцах** зэрэг асуудлыг үүсгэж байна. Ялангуяа парламентын эмэгтэй гишүүд ялгаварлан гадуурхалт, дарамт үзүүлэх асуудалтай тулгарах нь харьцангуй элбэг байх магадлалтай. Энэ нөхцөлд нийгмийн сүлжээг хэрхэн үр дүнтэй, зүй зохистой ашиглах талаар **дэмжлэг, зөвлөгөө** тустай байх болно.
- Хуралдааны явцыг дамжуулахтай холбоотойгоор **шууд дамжуулах**, эсхүл тодорхой хугацааны дараа дамжуулах эсэхийг шийдэх шаардлагатай. Шууд нэвтрүүлж буй тохиолдолд технологийн аливаа асуудал, алдаа зэрэг нь илт харагдах бол тодорхой хугацааны дараагаар дамжуулах нь нэвтрүүлгийн агуулгыг өөрчилсөн байх асуудлыг үүсгэж болзошгүй.
- Виртуал хэлбэрээр ажиллах нь технологийн талаар өндөр мэдлэг бүхий хүмүүстэй харилцах **өргөн боломжийг** нээж байна. Парламентын цахим хуудас нь харилцах сувгийн нэг хэлбэр боловч хэдийнээ өргөн хэрэглэгдэж буй сувгуудтай нэгдэх замаар оролцоог нэмэгдүүлэх боломжтой юм (Facebook, Instagram, YouTube, зурагт, радио).

2.ПАРЛАМЕНТЫН АЖИЛТНУУДЫН АНХААРАХ АСУУДЛУУД

Дэлхий даяар Парламентууд COVID-19 цар тахлын хариу арга хэмжээ болгон виртуал хуралдааны туршилтууд хийж байна. Энэхүү товч тэмдэглэлд Парламентын ажилтнуудад виртуал парламентын горимд шилжихтэй холбоотой анхаарах гол асуудлуудыг тоймлосон болно.

Виртуал Парламентын ажилтнуудыг бүрдүүлэх гол зарчмууд

- **Чухал чиг үүргүүдийг тодорхойлох:** Парламентын бүхий л чиг үүргийг нэн даруй виртуал горимд шилжүүлэх нь боломжгүй зүйл юм. Хамгийн гол чиг үүргүүдийг хэрхэн хэрэгжүүлэх асуудлыг шийдвэрлэх ёстой бөгөөд хямрал үргэлжлэх тохиолдолд улмаар нэмэгдүүлж болох юм.
- **Байгаа нөөц бололцоог ашиглах:** Байгаа нөөц, хүчин чадалд шалгалт хийх нь үйлчилгээг дасан зохицуулах, тохируулах ажлыг эхлүүлэх сайн суурь болохоос гадна асуудал үүсгэж болзошгүй аливаа дутагдлыг илрүүлнэ.
- **Дэмжлэг, зөвлөгөө үзүүлэх:** Гишүүд, ажилтнууд шинэ технологи нэн даруй ашиглаж эхлэхэд бэлэн бус байх тул сургалт, дэмжлэг үзүүлэх нь нэн чухал юм. Онлайн хэлэлцүүлэг, хуралдааны шинэ ойлгомжтой дүрэм, журам байх шаардлагатай бөгөөд хамт олны уур амьсгал бүрдүүлэх, алсын зайнаас ажиллаж буй ажилтнуудын эрүүл мэнд, хамгааллыг хангах албан бус сүлжээг дэмжих шаардлагатай.

- **Асуудлыг урьдчилан тооцоолох:** Шинэ технологи нь үргэлж сорилт дагуулж байдаг, виртуал хуралдааны үед гарах аливаа асуудал, доголдол нь маш тод харагдах боломжтой юм. Иймд болзошгүй нөхцөл байдлын төлөвлөгөө болон нөөц сонголтуудыг бэлэн байлгах.
- **Бодит хүлээлтийн талаар мэдээлэх:** Хэвлэл, мэдээлэл, олон нийттэй харилцах баг нь Парламентын тэдний төлөө үр дүнтэй ажиллаж байгаа талаар мэдээлэхэд иргэний нийгэм, иргэдтэй хамтран ажиллах шаардлагатай.

Виртуал парламентын шинэ процесс, процедур бий болгох

Виртуал орчинд ажиллаж буй парламентууд нь хоорондоо уялдаа холбоо бүхий процедурын, практикийн болон улс төрийн сорилтуудтай тулгарах юм. Парламентууд нэлээдгүй хугацаанд дэлхий даяар тархаж буй технологийн болон дижитал хөгжлийн хандлагыг харгалзан технологийг илүү үр дүнтэй ашиглах асуудлыг судалж ирсэн байдаг. Ингэхдээ богино хугацаат “түр зуурын” болон парламентын дижитал стратегитай холбоотой урт хугацааны арга хэмжээ хоёрыг ялгаж зааглах нь чухал юм.

- Нэгдүгээрт, **нэн тэргүүний чухал шаардлагатай үйлчилгээ** болон тэвчиж болох үйлчилгээг тодорхойлох. Виртуал ажлын горимд шилжих нь төвөгтэй байх бөгөөд **үндсэн үйлчилгээнд** ач холбогдол өгсөн шилжилтийн үе байж болзошгүй.
- Аливаа шинэ процедурыг тодорхой болгож, тодорхой мэдээлэх. Мөн ямарваа нэгэн **асуудал гарсан тохиолдолд** ажилтнууд ямар арга хэмжээ авах нь тодорхой байх ёстой.
- Эхний ээлжид байгаа нөөц боломждоо тулгуурлан **хялбар хэлбэээр** явуулж, нэгдсэн чуулган болон хороод зэрэг парламентын үйл ажиллагааны хэсгүүдэд анхаарлаа хандуулах.
- Виртуал хуралдааныг уламжлалт аргаар явагддаг хэлбэрт шууд нийцүүлэхээс илүүтэйгээр **виртуал орчинд** тохируулах. Тухайлбал, зарим тохиолдолд санал хураалтыг асинхрон буюу нэгэн зэрэг бус байдлаар явуулах.
- Урт хугацаандаа Парламентууд нь хуримтлуулсан туршлагаа ашиглан иргэдийн оролцоог цахимаар хангах ажлыг өргөжүүлэхэд **техникийн ололт амжилтуудыг ашиглах** боломжтой юм.
- Хэрэгжүүлсэн үйл ажиллагаа, **туршлагаа баримтжуулах** нь сургамж авах, хяналт тавих болон сайн, зөв шийдэлд хүрэхэд туршилт хийх шаардлага, болон тэр болгон нэг дэх оролдлогоос төгс ажиллагааг хангах боломжгүйг хүлээн зөвшөөрөхөд дэмтэй юм.

Парламентын гишүүд болон тэдгээрийн ажилтнуудад зөвлөгөө, дэмжлэг үзүүлэх нь

Парламентын гишүүд болон ажилтнууд алсын зайнаас ажиллах технологи болон горимын талаар мэдлэг, мэдээлэл хангалттай бус байж болно.

- Технологийн мэдлэг, онлайн чадавх нь харилцан адилгүй байх ба ихэнх гишүүд болон тэдгээрийн ажилтнуудад шинэ тоног **төхөөрөмж, сургалт болон зөвлөгөө** шаардагдаж болзошгүй.
- Виртуал парламент нь эхний ээлжинд цомхон хүрээнд явагдаж байгаа нөхцөлд Парламентын гишүүд болон тэдгээрийн ажилтнуудад **ямар үйлчилгээ авах боломжтой болон боломжгүй** талаар, бусад үйлчилгээг яаж авах болон ямар шалтгаанаар тус шийдвэрийг гаргасныг тодорхой ойлгуулах шаардлагатай.

- Парламентын гишүүд болон тэдгээрийн ажилтнуудыг **техниктэй холбоотой** болон шинэ технологи ашиглахтай холбоотой асуудлыг хэн шийдвэрлэж, хариуцах вэ? Хуралдааны үеэр гарах яаралтай асуудлыг шийдвэрлэхэд нэмэлт хүний нөөц шаардагдаж болзошгүй.
- Хамгийн нийтлэг асуултуудтай холбоотой шинэ **удирдамж** гаргаж, ирүүлж буй **санал хүсэлт**, асуултуудыг харгалзан тогтмол шинэчлэх. Энэ нь зөвхөн техникийн асуудлыг төдийгүй онлайн горимд ажиллахад протоколын асуудлыг хамарна.
- Ихэнх парламентын хувьд ахлах ажилтнуудаас Парламентын гишүүдэд өгөх хувийн зөвлөгөөг маш өндрөөр үнэлдэг – үүнийг виртуал Парламентын орчинд хэрхэн хангаж ажиллахыг тусгайлан зохицуулах шаардлага гарч болзошгүй.

Парламентын ажилтнууд үр дүнтэй ажиллах боломжтой байх

Үр дүнтэй виртуал парламентад нэмэлт хүний нөөц, техник болон логистикийн нэмэлт нөөц шаардагдах юм. Парламентын ордон (барилга байгууламж)-д ажиллах шаардлага гарах магадлал маш өндөр юм.

- **Шинэ технологийн** сонголтыг хийхэд маш олон хүчин зүйл нөлөөлнө. Тухайлбал, ашиглахад хялбар байдал, өртөг зардал, хэрэглэж хэвшсэн байдал болон аюулгүй байдал, нууцлал зэрэг. Мэдээллийн технологийн системийг хэн, хаанаас удирдаж явуулах вэ?
- **Сургалтыг** дан ганц техник талаасаа бус, алсын зайнаас ажиллах шинэ горим, онлайн протокол зэрэг асуудал талаас харгалзах нь чухал юм.
- Парламентын ажилтнуудаас хэн нь **ажлын байран** дээрээ ажиллах шаардлагатай, хэн нь **алсын зайнаас** ажиллах вэ?
- Алсын зайнаас буюу **гэрээсээ ажиллаж** байгаа ажилтнуудад ямар нэмэлт нөөц шаардлагатай вэ? Технологи, аюулгүй байдал, нууцлалыг хангасан IT, утасны төлбөр гм. Алсын зайнаас ажиллаж буй ажилтнуудад ажлын байранд нь байгаа нөөц (ном, ширээ, файл, аюулгүй байдал, нууцлалыг хангасан IT гм.) шаардлагатай тохиолдолд хэрхэх вэ? Тийм бол тус асуудлыг хэрхэн шийдвэрлэх вэ?
- Ажилтнууд нь өвчний, эсхүл харилцаа холбооны доголдлын улмаас ажиллах боломжгүй байх нөхцөл байдал үүсэх боломжтой юу? Одоо ажиллаж байгаа ажилтнууддаа ажлын **бусад чиг үүрэгтэй холбоотой сургалт** явуулах шаардлага гарч болзошгүй.
- **Сайн туршлагыг** бусад парламентуудтай хуваалцах нь томоохон дэмжлэг болох юм.

Байгууллагын соёл ба харилцан дэмжлэг үзүүлэх тогтолцоо

Үр дүнтэй виртуал, эсхүл хэсэгчлэн виртуал парламент нь боловсон хүчин, парламентын гишүүдийн хувьд хүчтэй институцийн соёлтой бол хамгийн амжилттай байх боломжтой. Хамтын ажиллагаа, мэдээллийн урсгалыг сайн хангаж өгөх нь чухал бөгөөд ингэснээр үйлчилгээний чанарын өндөр стандартыг хадгалах боломжтой.

- Ажилтнууд ажилтай холбоотой асуудлаар болон **албан бус асуудлаар** бие биетэйгээ хэрхэн ярилцаж, холбогдох вэ? Тэдэнд ярилцах орон зай байгаа уу (жишээ нь виртуал кафе)?
- Алсын зайнаас ажиллаж байгаа ажилтнуудад ажлын болон ажлын бус цагийг хооронд нь ялгаж зааглахад хүндрэл учрах, эсхүл тусгаарлагдсан сэтгэгдэл төрж болзошгүй

юм. **Хамт олны орчныг бүрдүүлэх** санаа санаачилгууд нь хүнд хэцүү цаг үед институцийн соёлыг хадгалахад тусална.

Дотоод болон гадаад харилцаа холбоо

Виртуал орчинд үйл ажиллагаа явуулах арга хэмжээ нь **харилцаа холбооны төлөвлөгөөтэй** хавсарсан байх ёстой. Виртуал үйл ажиллагаанд шилжих нь олон нийтийн оролцоог хангах боломжийг нээхээс гадна эрсдлийг дагуулна.

- Төлөвлөлтийн хэлэлцүүлэгт **парламентын холбооны багийг** боломжийг нэмэгдүүлэх, эрсдлийг бууруулах/хариу арга хэмжээ авах зорилгоор зайлшгүй оролцуулах. Хэрэв парламент зөвхөн хязгаарлагдмал буюу цомхон хүрээнд үйлчилгээ үзүүлж байгаа бол энэ талаар тодорхой мэдээлж, хүлээлтийг зохих ёсоор зохицуулах шаардлагатай.
- Харилцааны сувгууд нь парламентын цахим хуудас зэргийг ашиглаж болох ч иргэдийн хэдийн ашиглаж заншсан сувгууд (Facebook, Instagram, YouTube гм., телевиз, радио зэрэгтэй)-тай хамт ашиглах замаар илүү их үр дүнд хүрэх боломжтой юм.
- Шинэ технологи, журмыг Засгийн газар, улс төрийн намууд, хэвлэл мэдээллийн байгууллага зэрэг бусад байгууллагуудын ашиглаж буй процесстэй **нэгтгэх** шаардлагатай.

Нэмэлт мэдээлэл

- ОУПХ-оос улс орнуудын хэрэгжүүлж буй арга хэмжээ, туршлагын талаар мэдээллийг нэгтгэж, тогтмол шинэчилж байгаа бөгөөд [Inter-Parliamentary Union](#) (IPU) холбоосоор орж үзэх боломжтой.

Эх сурвалж: *The Asia Foundation болон Global Partners Governance байгууллагуудын гаргасан “Virtual Parliaments: Issues for Parliamentary Staff”, Virtual Parliaments: Issues for Parliamentarians мэдээллээс орчуулав.*

UIH.MN
СУДАЛГААНЫ САН